

voor een materialistisch dichter als Lucretius is zelfs de ledige ruimte nog een ding, eene *res*. ¹⁾

Het taalgebruik zegt ons dus aangaande de beteekenis van *res*, en zoo ook van *reëel*, niets anders dan dat het is *iets*; zijn attriboot is alleen *het zijn*.

En nu zegge men niet: »ja, de taal bezigt de woorden in overdrachtelijken zin en door die overdracht wordt de beteekenis der woorden uitgebreider en dus onbepaalder; men moet blijven bij de eigenlijke beteekenis”.

Wie zoo spreekt, vergeet dat de onderscheiding in eigenlijke en oneigenlijke beteekenis niet eene oorspronkelijke en natuurlijke, maar eene afgeleide, in zeker opzicht kunstmatige is ²⁾, en dat de overgang der beteekenis niet alleen van het concrete tot het abstracte, maar ook van het abstracte tot het concrete plaats vindt. ³⁾

Het woord *ding* zelf bewijst dat; immers het beteekent eigenlijk *rechtsgeding*, zooals *zaak* oorspronkelijk *twistzaak*, *aangelegenheid*, te kennen geeft, evenals het Latijnsche *causa*, waarvan het Fransche *chose*. Daarenboven, de vraag wat eigenlijk en oneigenlijk, wat concreet en abstract is, laat zich niet zoo kortweg en categorisch beantwoorden, allerm minst door het spraakmakende volk en het halfbewuste denken.

Onderzoeken we nu wat het welbewuste, nauwkeurig onderscheidende denken ons leert aangaande het *ding*, de *res*, in zijn onderscheiden wezen, dan komen we tot eene slotsom, die ons niet verder brengt dan dat de *res*, het ding, ⁴⁾ is het *zijnde*, wat *is*. Want wel gaan we bij onze ervaring uit van de eigenschappen der afzonderlijke, tast-

¹⁾ I, 420: omnis ut est igitur per se natura duabus constituit in rebus: nam corpora sunt et inane, haec in quo sita sunt.

²⁾ Vgl. Gerber, die Sprache als Kunst I p. 225—235, 344 vlgg. Herm. Paul cap. IV, p. 66, 67. Mill, Logik IV, 4, 5. Max Müller, die Sprache und das Denken, cap. 8.

³⁾ »Dabaar« beteekent *woord*, maar ook *ding*: Gen, 18, 25; 32, 20 enzv. Pred. 7 : 8 en dan ook *iets*. Zie ook de kanteekenaars op Job 5 : 12.

⁴⁾ Kant schijnt te onderscheiden tusschen *zaak* en *ding*; realiteit omschrijft hij door *Sachheit*; *Ding* is het bijzondere zijn: Kritik der reinen Vernunft, 2de editie, pag. 464 bij Kirchmann.